



POHJOISSAAME, LYHYT OPPIMÄÄRÄ 13.3.2020

Lopulliset hyvän vastauksen piirteet 12.5.2020

Lopullisista hyvän vastauksen piirteistä ilmenevät perusteet, joiden mukaan koesuorituksen lopullinen arvostelu on suoritettu. Tieto siitä, miten arvosteluperusteita on sovellettu kokelaan koesuoritukseen, muodostuu kokelaan koesuorituksesta saamista pisteistä, lopullisista hyvän vastauksen piirteistä ja lautakunnan määräyksissä ja ohjeissa annetuista arvostelua koskevista määräyksistä. Lopulliset hyvän vastauksen piirteet eivät välttämättä sisällä ja kuvaa tehtävien kaikkia hyväksytyjä vastausvaihtoehtoja tai hyväksytyyn vastauksen kaikkia hyväksytyjä yksityiskohtia. Koesuorituksessa mahdollisesti olevat arvostelumerkinnät katsotaan muistiinpanoluonteisiksi, eivätkä ne tai niiden puuttuminen näin ollen suoraan kerro arvosteluperusteiden soveltamisesta koesuoritukseen.

Täydet pisteet voi saada vain vastaus, joka ei sisällä väärää tietoa.

Koesuorituksia ei saa kopioida. Ne ovat salassa pidettäviä asiakirjoja.

Tehtävien 7 ja 8 arvioitavat piirteet on kuvattu kriteeritaulukossa, joka on Ylioppilastutkintolautakunnan antamissa toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten kokeita koskevissa määräyksissä. Kirjoitelmien arvostelussa noudatetaan pääpiirteissään samoja arvosteluperiaatteita kuin muissa kielten kokeissa (Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten kokeiden määräykset 4.3.2020). Arvostelussa painotetaan kuitenkin vielä muita kieliä voimakkaammin kriteeriä "Viestinnällisyys" ja arvostelua täydentävistä kriteereistä painotetaan vähemmän kriteeriä "Kielellinen laajuus ja tarkkuus" kuin kriteeriä "Tekstin sisältö ja rakenne". Tätä valintaa on perusteltu sillä, että pohjoissaamen kirjakieli on melko nuori sekä sillä, että sen jatkuvan, laadukkaan ja kokonaisvaltaisen opettamisen järjestämisessä on vielä haasteita.

<https://www.ylioppilastutkinto.fi/maaraykset/koekohtaiset-maaraykset-ja-ohjeet>

Täydet pisteet antavan vastauksen sisällöt:

Tehtävissä 1–2 noudatetaan seuraavanlaisia arvosteluperiaatteita:

Täydet pisteet voi saada vain vastauksesta, joka on sisällöltään täydellinen tai lähes täydellinen.

Yksittäisestä virheestä vähennetään tyypillisesti 1 piste. Pisteitä vieviksi puutteiksi katsotaan aina:

- sana on kokonaan kääntämättä: se puuttuu tai on annettu lähdekielen sana
- sana on käännetty aivan väärin; lähimerkitysvariaatio sallitaan, jos lauseen merkitys ei muutu merkittävästi
- jos oikea verbi on väärässä aikamuodossa, persoonassa, numeruksessa tai tapaluokassa (jos sama virhe tehdään kahdessa tai useammassa saman virkkeen verbissä, siitä vähennetään pisteitä vain kerran)



- virheet verbissä, subjektissa ja objektissa katsotaan merkittävämmiksi kuin vähemmän keskeisissä lauseenjäsenissä ja siksi vähäiset virheet muissa lauseenjäsenissä on mahdollista sallia tai rangaista niistä vain puolen pisteen menetyksellä

Jos käänöksessä on useita virheitä, voidaan siitä kuitenkin antaa 1 piste, jos kokelas on selvästi jossain määrin ymmärtänyt käännettävän kohdan. Virhepisteitä ei mene esimerkiksi suomen kielelle epätavallisesta sanajärjestyksestä tai muista sellaisista kielenpiirteistä, jos kieli on kuitenkin muuten moitteetonta tai lähes moitteetonta. Murreilmaisuja hyväksytään tapauskohtaisesti, tyyppillisesti, jos saamenkieliselle sanalle ei ole selvää ja/tai laajalti tunnettua vastinetta yleiskielessä.

Oassi I: Teavstta ipmirdeapmi (90 p.)

1. Streetsápmelaš Ánna-Katri (27 p.) (tekstivastaus)

1.1. (3 p.) (tekstivastaus)

Minä menen (1 p.) ulkopuolelle/ulos (1 p.), mutta en näe sinua (1 p.).

1.2. (3 p.) (tekstivastaus)

Päällä on vielä villapaita (1 p.). Kyllä, sinut oli näköjään (1 p.) helppo huomata (1 p.).

1.3. (3 p.) (tekstivastaus)

Näin minulla on tapana / tapaan pukeutua (1 p.), kun haluan laittaa päälle lapinpuvun (1 p.) enkä halua olla liian koristautunut/hienona (1 p.).

1.4. (3 p.) (tekstivastaus)

Olen alkanut kiinnostua (1 p.) käytetyistä tavaroista (1 p.), enkä osta uutta vain ostamisen takia (1 p.).

1.5. (3 p.) (tekstivastaus)

Neljä vuotta on kulunut (1 p.) siitä kun viimeksi (1 p.) kirjoitimme Ánna-Katrista (1 p.).

1.6. (3 p.) (tekstivastaus)

En oikeastaan ole (1 p.) aivan varma siitä (1 p.), kuka hän edes oli (1 p.).

1.7. (3 p.) (tekstivastaus)

Jos minun olisi pitänyt (1 p.) olla lavalla Ánna-Katrina (1 p.), olisin kyllä alkanut nauraa (1 p.).

1.8. (3 p.) (tekstivastaus)

Mutta suurin ero oli se (1 p.), että Ánna-Katri tuntee itsensä (1 p.) varttuneemmaksi / tuntee kasvaneensa aikuiseksi (1 p.).

1.9. (3 p.) (tekstivastaus)

Häntä ovat alkaneet kiinnostaa (1 p.) myös muut asiat (1 p.), erityisesti saamelaisasiat ja politiikka (1 p.).



2. Gáktái gullet olu čálekeahthes njuolggadusat (27 p.) (tekstivastaus)

2.1. (3 p.) (tekstivastaus)

Saamenpukuun liittyy hiljaista tietoa (1 p.) ja paljon sääntöjä (1 p.), joita saamelaiset noudattavat (1 p.).

2.2. (3 p.) (tekstivastaus)

jota on käytetty (1 p.) jo pitemmän aikaa (1 p.) erityisesti suomalaisessa matkailussa (1 p.).

2.3. (3 p.) (tekstivastaus)

Se saattaa antaa (1 p.) turisteille virheellisen käsityksen siitä (1 p.), että käyttäjä olisi saamelainen (1 p.).

2.4. (3 p.) (tekstivastaus)

Saamelaisen perinteen mukaan (1 p.) naisilla on tapana ommella lapinpuku (1 p.) omalle perheelleen / omalle suvulleen / omille ihmisilleen (1 p.).

2.5. (3 p.) (tekstivastaus)

Saamelainen kyllä näkee toisesta ihmisestä (1 p.), onko tämä tottunut/harjaantunut (1 p.) pukeutumaan lapinpukuun (1 p.).

2.6. (3 p.) (tekstivastaus)

He käyttävät (1 p.) hyvin paljon keltaista (1 p.). Saamelainen ei tee niin (1 p.).

2.7. (3 p.) (tekstivastaus)

Täytyy muistaa (1 p.), että saamenpuku on alkuperäiskansan käyttämä vaate (1 p.) eikä mikään mekko (1 p.).

2.8. (3 p.) (tekstivastaus)

Magga-Varsin mukaan on valitettavaa (1 p.), että pukua käyttävät juuri sellaiset ihmiset (1 p.), jotka eivät kuulu saamelaisyhteisöön / saamelaiseen yhteiskuntaan (1 p.).

2.9. (3 p.) (tekstivastaus)

Saamelaisyhteisöön kuuluminen edellyttää sitä (1 p.), että ihminen syntyy siihen (1 p.) tai pääsee osalliseksi siihen avioliiton kautta (1 p.).

3. Skirebeassi muitala midjiide geassedálkki (16 p.) (tekstivastaus)

Tehtävässä 3 noudatetaan seuraavanlaisia arvosteluperiaatteita:

Alla on määritelty kuhunkin vastaukseen edellytetyt tiedot ja niistä saatava pistemäärä. Jos jonkin osan sisältö on joltain osin vajaa, voidaan siitä vähentää pisteitä. Vastauksen oletetaan olevan virkkeen tai vähintään lausekkeen muodossa annettu eli yksittäiset sanat eivät ole yleensä täysiin pisteisiin oikeuttava vastaus. Vastauksessa vaaditun yli menevästä tiedosta ei rangaista. Vastauksesta voidaan antaa 1 piste, jos kokelas on selvästi jossain määrin ymmärtänyt tekstikohdan, josta kysytään, muttei ole onnistunut tuottamaan kunnollista vastausta.



- 3.1. Miten varislintuihin suhtauduttiin ennen kristinuskon tuloa? Vastaa lyhyesti suomeksi. (2 p.) (tekstivastaus)
Varislintuja pidettiin (1 p.) pyhinä lintuina. (1 p.)
- 3.2. Mitä korpit osaavat tutkimusten mukaan? (2 asiaa) Vastaa lyhyesti suomeksi. (4 p.) (tekstivastaus)
Korpit osaavat (1 p.) ratkaista (1 p.) tehtäviä (1 p.) ja ymmärtävät haasteita. (1 p.)
- 3.3. Miten merenrannalla elävä harakka poikkeaa sisämaassa elävästä harakasta? Vastaa lyhyesti suomeksi. (2 p.) (tekstivastaus)
Meren rannalla elävä harakka ei osaa ennustaa (1 p.) säätä. (1 p.)
- 3.4. Mitä harakanpesän sijainti kertoo säästä? (2 asiaa) Vastaa lyhyesti suomeksi. (4 p.) (tekstivastaus)
Jos harakka tekee pesänsä puunlatvaan (1 p.), se tietää sateita (1 p.), ja jos se rakentaa pesän alemmaksi (1 p.), tulossa on hieno kesä (1 p.).
- 3.5. Mitä Nils Johnsen kertoo tämän vuoden harakoista? (2 asiaa) Vastaa lyhyesti suomeksi. (4 p.) (tekstivastaus)
Harakka ei ole rakentanut pesää hänen talonsa lähelle. (1 p.) Harakat käyvät vain pikaisesti (1 p.) noukkimassa (1 p.) Johnsenin jättämät ruoantähteet. (1 p.)

4. Tropihka rievssat: Varirata álbmotvuovdi (20 p.) (monivalintavastaus)

- 4.1. Gosa čállis ii leat čoavdda? (2 p.) (monivalintavastaus)
Meahcevistái (2 p.)
- 4.2. Man lanjas čállis lea? (2 p.) (monivalintavastaus)
Suhttan (2 p.)
- 4.3. Maid čállis doaivu? (2 p.) (monivalintavastaus)
Ahte idja ii leat galmmas (2 p.)
- 4.4. Čállis mielas riika gos son lea, (2 p.) (monivalintavastaus)
ii leat oadjebas. (2 p.)
- 4.5. Mat girddašit čállis birra? (2 p.) (monivalintavastaus)
Divrrit (2 p.)
- 4.6. Makkár dálki lea? (2 p.) (monivalintavastaus)
Balvadálki (2 p.)
- 4.7. Turistaguovddážis lea (2 p.) (monivalintavastaus)
váivi. (2 p.)
- 4.8. Makkárat leat báikki bearráigeahččit? (2 p.) (monivalintavastaus)
Badjelgeahččelasat (2 p.)
- 4.9. Almmái vázzá guoros giedaid. Maid dat mearkkaša? (2 p.) (monivalintavastaus)
Son ii guotte maidege. (2 p.)
- 4.10. Manin čállis háliidivččii beassat sisa? (2 p.) (monivalintavastaus)
Ráhkadit biepmu (2 p.)



Oassi II: Ráhkadus ja sátnerádjju (20 p.)

5. Vállje rivttes molssaeavttu (10 p.) (monivalintavastaus)

1. beaivve (1 p.)
2. eaba (1 p.)
3. njálgá (1 p.)
4. muital (1 p.)
5. suhkkes (1 p.)
6. gápmagiid (1 p.)
7. lusa (1 p.)
8. niidii (1 p.)
9. olggos (1 p.)
10. maidige (1 p.)

6. Dievasmahte teavstta (10 p.) (tekstivastaus)

1. bidjagohte (1 p.)
2. máilbmái (1 p.)
3. imaštallen (1 p.)
4. olbmot (1 p.)
5. bođii (1 p.)
6. Giedaiguin (1 p.)
7. Jáhkán (1 p.)
8. buorebut (1 p.)
9. oappá (1 p.)
- 10: bijaiga (1 p.)

Oassi III: Čálus (99 p.)

Tehtävissä 7 ja 8 noudatetaan seuraavanlaisia arvosteluperiaatteita (ks. myös alussa):

- annetun aiheen noudattamatta jättäminen, myös osittain, jos se on merkittävää, alentaa arvosanaa aina 5 p. (lyhyt teksti) tai 10 p. (pitkä teksti)

- yli- tai alipitkien tekstien arvostelussa noudatetaan aina samoja arvosanan laskemisen periaatteita kuin toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten digitaalisten kokeiden määräyksissä (4.3.2020) on ohjeistettu

- vaikeaselkoinen tai samoja asioita toistava sisältö voi laskea arvosanaa

- väärässä merkityksessä (myös esim. adverbijohdos adjektiivin predikatiivimuodon sijaan) tai sopimattomassa kontekstissa käytetyt sanat laskevat arvosanaa 1 p. / tapaus



- suomen kielen fraasien suora kääntäminen laskee arvosanaa 1-2 p. / tapaus, laajuuden ja ymmärtämishaitan mukaan; fraasissa olevat muut kielioppivirheet huomioidaan erikseen
- sanastollisesti rikas, rakenteeltaan hyvä ja/tai sisällöltään positiivisesti persoonallinen aihe tai tyyli voivat nostaa arvosanaa 1–5 p. (lyhyt) tai 1–10 p. (pitkä)
- Kieliopillisista seikoista 1 p. menetykseen johtavat ainakin seuraavat väärät taivutusmuodot:
 - objektin, subjektin tai predikatiivin väärä sijamuoto ja/tai numerus
 - verbin väärä persoonamuoto tai numerus (suhteessa subjektiin) tai aikamuoto (suhteessa muuhun tekstiin); predikaatin osalta huomioidaan myös sen infiniittiset osat ja niiden oikeellisuus
 - subjektin, erityisesti pronominin väärä numerus (suhteessa verbiin tai referenttiin, johon viitataan)
 - virhe numeraalin pääsanana sijamuodossa
 - adjektiivin väärä muoto (attribuutti vs. predikatiivi)
 - postposition tms. määre on muussa sijamuodossa kuin genetiivissä

Sensori voi oman harkintansa mukaan vähentää vain 1 p., jos hän katsoo muun kuin edellä mainitun taivutusmuotovirheen olevan merkitykseltään vähäisempi ja se on muussa kuin keskeisimmässä lauseenjäsenissä. Jos samassa sanassa on useita virheitä, huomioidaan näistä kuitenkin vain vakavin eikä muista virheistä vähennetä enää pisteitä.

Sen sijaan yksittäiset kirjainvirheet (esim. á~a, astevaihtelu; mutta ei kuitenkaan silloin, kun sanan taivutustyyppi on selvästi ymmärretty väärin) tilanteissa, joissa on ilmeistä, että kokelas on tuntenut käyttämänsä sanan ja aivan erityisesti, jos toisaalla samassa tekstissä kirjain tai merkki on oikein.

7. Oanehis čálus (33 p.) (tekstivastaus)

8. Guhkit čálus (66 p.) (tekstivastaus)

Muuta arvostelussa huomioon otettavaa Kirjoitussuoritusten arvostelu

Virheet/ongelmakohdat alleviivataan aina. Jokaista alleviivausta ei tarvitse kommentoida sanallisesti, mutta halutessaan mitä tahansa kohtaa voi tarkentaa kommenttikenttään.